

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Nordiske Smaadigte

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. XVI. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_601-txt-shoot-idm658/facsimile.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

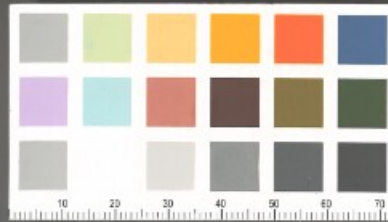
Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Frighed, den aandelige hermed herlig overeensstemmende Forbindelse mellem Grande-Folkene, og den ægte, levende Folke-Dannelse og Almeen-Oplysning, hvortil de Nordiske Stammer fra Hedenold har vist et mageløst Anlæg, og maae i Tids-Ømskændighederne finde den kraftigste Opfordring.

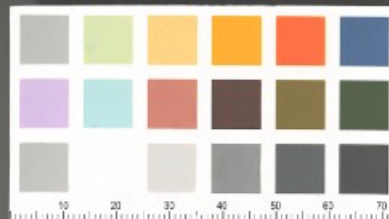
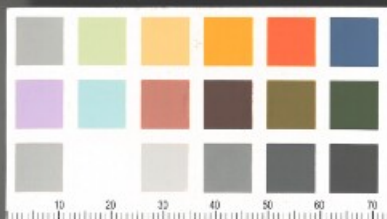
Herom stræbde jeg i et lille Flyveskrift „til Nordmænd om en Nordt Høistole“ i Korched at samle mine Tanker, men om det end ikke havde mødt endeel Misforstand, kunde jeg dog ikke lade denne Leilighed ubenyttet til at bede mine Nordte Læsere, for deres egen, for gamle Norges, for hele Nordens og for Menneske-Slægtenes Skyld, at skænke min Opfordring alvorlig Opmærksomhed og hjætt lægge Haand paa et Stovværk, der vel er hele Christenhedens, men dog siensynligst Norges Tarv, og ingensteds saa let at udføre som i „Kæmperens Hødeland“, hvor Folke-Stemmen er Landets Lov og Vanskeligheder kun velkommen Leilighed til at udvikle det Mod og den Kraft, der hører til at overvinde dem. Ja, i Norge er det aabenbar, i Menneskehedens store Sag: Livs-Oplysning og ægte Folke-Dannelse, kun det første Skridt, der foster, kun Afslæggelsen af de Papistiske og Pedantiske Forbomme, der selv i Norden har stemplet Latinen til „Gudernes Sprog“, skjøndt det i sin Livstid var det mest djævelblandte Folks under Solen, og nu kun er Gravens og spøgende Gjengangeres, og at stemple den Romerske, den mest tyranniske saavelsom den ugadeligste, aandløseste og gemeenste Tankegang paa Jorden, stemple den til grundig, videnskabelig, himmelsk

Oplysning. Dog, seer jeg ret, da trænger Man i Norge ei engang til at afslæge, men kun til at trodse, disse alt „Menneskelige“ og dobbelt alt „Nordiske“ vanderende Forbomme; thi vel er sagtens i Norge, som allevegne, en enkelt Rector saa forblinder af Overtro paa sin egen Dannelses ubefridelige Værd og sine daglige Øsleres mageløse Rigtighed, at han vittelig indbilder sig, den „Latinske Grammatik“ er en „Sispirianus“, hvormed Man kan trylle „tolv Mandes Vidd“ ind i hvert Kjøbhoved, og uden hvilken derfor baade „Nordens Aand“ og alle Aander er kun Sinker og Barsbarer; og vel er det ogsaa muligt, skjøndt neppe rimeligt, at en enkelt „Latinsk Jurist“ i Norge, som saamangen En hos os, af allehaande let begribelige Grunde, holder paa „Romers Retten“ baade som et Juridisk Reserveræk og som et Mønster paa en altomfattende og tiint adskillende Lovgivning, vi vel ei tør haabe at naae, men maae dog bestandig have for Øie og stræbe af al Magt at nærme os; men det er aldeles umueligt, at Norges Odelsmænd skulde i mindste Grad elske eller dele disse det Nordiske Folkeliv og Nordens Ære lige fiendtlige Forbomme, og det er vel ligesaa umueligt, at deres Præster ei skulde finde, det var godt, om de havde lært Nordt skidenfor Latin. Kun en vis Undseelse og Beskedenhed kan det da være, der hindrer de ufluberede Nordmænd fra at løfte Folke-Stemmen mod det Latinske og Romerske Uvæsen, som derved i Norge vilde være tiltægtgjort, og denne Beskedenhed er i sig selv saa elskværdig og i det Hele saa priselig, at gjaldt det ikke om „Liv og Død“ i Nat-

den, og dermed om Alt, hvad der maa være Menneſket og Folkene dyrebart, da kunde ingen ſand og oplyst Folkeven noget Misklik anfse den tilſidesat, men nu maa den tilſidesettes, fordi tre Aarhundredes Erfaring klart lig viſer, at de „Studerede“ enten ſloves af det Hovedbrudd, de løfte til Etyerne, eller de bruge ingen: kunde den Klarhed, de vinde, til det „almindelige Bedſte.“ Grunden maa nemlig være hvad den vil, ſaa har „Latinerne“ aldrig oprettet eller tiltraadt Oprettelſen af en folkelig Høiſkole, hvor Kjernen af Folket, ſom hverken kan eller vil lære Latin, fandt Leilighed til ſaamegen Dannelse og Oplyſning, ſom „uden Latin“ er muelig, og dermed har jo Latinerne ſoleklart bevist, at enten var deres Dannelse og Oplyſning aldeles død og magteløs, eller ogſaa var den falſk, ſaa de med Flid holdt Folket i Bunkundighed. Lod nu det Sidſte ſig til nogen Tid undſkyld, ſaa er det dog viſelig ei nu, da Folket er kaldet til at raadſaae om alle ſine borgerlige Anliggender og har Ret til ſelv at ordne dem, thi nu er det jo klart, at de „Ustuderede“ Mangel paa agte folkelig Oplyſning og Dannelse maae enten gjøre dem til blinde Medſkaber i „Latinernes“ Hænder, eller forlede dem til at forvirre og forſtyrre den Borgerlige Orden og, mod deres Villie, vdelægge ſig ſelv. Under ſaadanne Omſtændigheder maa aabenbar et frit Folk, ſom det Noſke, tage Mod til ſig og følge ikke de fleſte Stemmer i den dannede Verden, ſom er for den gamle Stendrian og Skolemeſterſkabet, men de ſaa af deres Mæde, ſom „uden Latin“ ſienſynlig har opſvunget ſig til en langt mere

levende Oplyſning og folkelig Dannelse end Latinerne, og de endnu færre af Latinerne ſelv, der har indſeet Latinens, hele den Romerſke Tankegangs og hele Bogorme-Væſnets Fordærvelighed, ſaavelſom ogſaa Herligheden af folkelig Dannelse paa Modersmaalet, og mellem diſſe nævner jeg med Stolthed mig ſelv, ſom den, der ikke blot i en heel Menneſke-Alder urokket har vovet ſin Mund og ſin Pen for Folkeligheden, mod hele den „lærde Verden“, men har i en forſvarlig hjemlet „Verdens Hiſtorie“ bevist, at det er alle Folkefærdes Sag, han fører, Kartuſinders Erfaring, han udtaler. Selv en Bogorm af Moders Liv, kun altfor bekendt med Latinen fra Darnsboen, Bogmager af Haandværk i en heel Menneſke-Alder, og en udenlands huerken ubekjendt eller ringeagtet Vidſkabsmand, er jeg vel i den nærværende Tid det gylbigſte og meſt upartiſke Vidne, af Enkelmand at være, om Tomheden af det lærde Væſen, ſom det hidtil breves, og om den Vdelæggeſes Vederſtyggelighed, det baade indvortes og udvortes, baade i Tankegangen og i hele Levnetsløbet, maa udbrede, naar det ſaaer i Modſætning til Modersmaalet og dermed til alt det Naturlige, Fri og Levende i Folket og der Borgerlige ſelffab, iſtedenfor, ſom det ſig burde, at have ſin Mod og ſin Kilde i alt Dette, og agte det for ſin Ære og ſit Maal, at forſvare Det mod alle Angreb, at fremme Dets henſigtsmæssige Udviſning paa alle muelige Maader, og da omſider, naar det var tilſtrækkelig ſteet, at forklare dette Folkeliv af det almindelige, ſtore Menneſke-Liv, der naturligviis kun aabenbarer ſig

klart hos Ethvert af Hoved-Jolkene i Een af sine Hoved:Retninger, som dette Folk er bestemt til at følge. Det kan og maa gjøre mig ondt, naar jeg misforstaaes saa grovelig, som om jeg ønskede Lærdom og grundig Videnskabelighed aflagt, Naahed og Barbari indført, men det maa ikke forvirre mig eller afholde mig fra ved enhver Leilighed, baade mundtlig og skriftlig, at opmuntre til Ansalter for „folkelig Dannelse paa Modersmaal;“ thi deels er hele mit Liv Besættelse paa, at jeg mener det alvorlig og oprigtig med „Oplysning“ i alle muelige Grader og Retninger, deels er det jo ligesaa latterligt, som uforstaaet at kalde Noms Uvætte mere videnskabelig end Nordens Aand, der alt i Middelalderen skabte paa Island det mest kolossalste Universitet i hele Verden, og endelig er det jo soleklart, at naar et frit Folk maatte vælge Et af To, enten at undvære grundlaerte Folk eller at undvære den Dannelse for Livet og den Oplysning om deres egen Natur og fælles Bedste i det Borgelige Selskab, som de Alle behøve hver Dag de staae paa deres Ben, at da maatte de langt heller lade det Første end det Sidste fare. Jeg gjentager det, at her er ingenlunde Tale om et saadant Valg, vi har ligesaa vel i videnskabelig som i folkelig Henseende kun Valget mellem den fremmede, falske og døde og den naturlige, ægte og levende, eller mellem den Latinske og den Nordiske Oplysning og Dannelse; men da Latinerne dog bestandig sværge ved den Capitolinske Jupiter og alle Classiker, at al „grundig Lærdom“ gaar tilgrunde, naar Man ikke længer påbyder den Latinske Grammatik ind i en Hob Dreng og den

Latinske Stil ud af deres Fingere, eller saasnart Man vover at oplyse Folk, som ei kan Latin, om Dybden og Rigdommen i deres Modersmaal, om Beskaffenheden af deres egen Natur, af deres Fæderreland, af det Borgelige Selskab, og af Alt hvad enhver fribaaren Mand maa kjende, for at være sin Stilling voren; da Latinerne gjør det og mene ærlig hvad de sige, fordi de tænke, Latinen er netop den „grundige Lærdom,“ og da der naturligvis ikke kan blive grundige Videnskabsmand uden Latin, hvor al Dannelse er bundet til Latinen, saa er der intet Udformme med de Folk, uden at sige: velan, lad det da kun staae ved sit Værd, om den „grundige Lærdom“ vil ødelægges af den folkelige Oplysning og Dannelse paa Modersmaalet eller ikke; thi Denne er dog lige uundværlig, og en grundig Lærdom, som ikke kan bestaae dermed, maa jo ethvert frit og forstaaeligt Folk ønske Vokter i Vold, jo før, jo heller. Staae vi derimod kun fast paa denne soleklare Sandhed, da skal Latinerne nødes til enten at bevise, grundig Lærdom kan uopferlig forenes med folkelig Dannelse og Modersmaallets naturlige Herredømme, eller de ikke vil opoffre deres Modersmaal, deres naturlige Tankegang, Folke-Stemmens Guldbighed, og dermed det almindelige Bedste, blot for at have en Flok Latiner, og maaffee et Par grundlaerte Mænd at stads med.

Dog, kjædet jeg ikke turde forjæmme denne Leilighed til at gjentage en nødvendig Opmuntring og forsvare den mod de Angreb, den har mødt i somme Norske

